

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

«Φωνάζει ο κλέφτης» του Δημήτρη Ψαθά στο Θέατρο Σκάλα

ΠΩΣ είναι εκείνη η ιστορία με το Ναορεντίν Χότζα, όπου ένας γέρος και ένα παιδί δεν μπορούν να αποφασίσουν ποιος από τους δυο πρέπει να καβαλλικήψει το μοναδικό γάιδαρο και ποιος να περπατάει δίπλα; Οποια απόφαση και να παίρνουν, ο κόσμος έχει διαφορετική άποψη και τους προτρέπει ν' αλλάξουν θέσεις, οπότε ο απελπισμένος γέρος, εξαντλώντας όλες τις επιλογές, φορτώνεται το γάιδαρο ο ίδιος. Έχω την υποψία ότι κάπως έτσι συμπεριφερθήκαμε στο νέο θεατρικό σχήμα της Λάρνακας, σχολιάζοντας την κάθε ρεπερτοριακή απόφαση του σαν λανθασμένη. Μερικοί είπαν το «Φιάκα» του Μισίρτζη εξεζητημένο, άλλοι χαρακτήρισαν την «Ταραγμένη Νύχτα» του Καρατζιάλε σαν άσχετη προς τα γούστα του σκαλιώτικου κοινού. Μάλλον, αυτού του είδους τα σχόλια απέτρεψαν τέτοιες πιθανές επιλογές, που συζητήθηκαν, όπως ο «Γενναίος στρατιώτης Σβέικ» του Γκάσεκ και η «Λα Μοσκέττα» του Ρουζάντε. Αποτέλεσμα οι ιθύνοντες του «Σκάλα» «φορτώθηκαν το γάιδαρο» τελικά και ανέβασαν το «Φωνάζει ο κλέφτης» του Δημήτρη Ψαθά. Υποπεύομαι ότι οι περισσότεροι συμβουλάτορες θεώρησαν φρόνιμη αυτή την κίνηση με τη λογική πως μια τόσο πολυχρησιμοποιημένη συνταγή ενός εύπεπτου έργου, που αρέσει εδώ και σαράντα χρόνια στο πανελλήνιο κοινό, θάταν παράξενο να μην πετύχει και τούτη τη φορά.

Νομίζω, πως αυτή η πετυχημένη σταδιοδρομία του έργου δεν μετράει απλώς σαν επιχείρημα για το συγκεκριμένο ρεπερτοριακό βήμα, αλλά κυρίως σημαίνει πολλά και στο επίπεδο του σύγχρονου διαβάσματος του παλιού κειμένου του Ψαθά, με το οποίο έχει ενωθεί πια σ' ένα μετακειμενικό φαινόμενο. Αυτό το μετακειμενικό αποτελείται από το καθ' αυτό κείμενο συν τη νοσταλγία του κόσμου, που

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Σκηνοθεσία: Γιάννης Βόγλης

Σκηνικά: Άντης Παρτζίλης

Κοστούμια: Ανδρούλα Αντωνιάδου

Μουσική επιμέλεια: Γιάννης Βόγλης

Παίζουν: Κυριάκος Τοφαρίδης, Λέτα Πασχούλα, Ελένη Σμυρνίου, Γιώργος Μουαίμης, Σμάραγδος Κλεοβούλου, Πέτρος Μιχάλας, Μανώλης Μιχαηλίδης.

αφορά όχι τόσο την πραγματικότητα της εποχής, όσο την ασπρόμαυρη κινηματογραφική τεχνητή πραγματικότητα, μέσω της οποίας έμπαιναν στον κόσμο οι παλιές ελληνικές κωμωδίες, συν τις ενσωματωμένες πια στο άκουσμα του κειμένου παλιές θεατρικές και κινηματογραφικές λαμπρές υποκριτικές φωνές, που στη συνείδηση του κοινού εμπλουτίζουν πολύ τις γνώριμες ατάκες, συν το κοινωνικό-ιστορικό περιβάλλον της Ελλάδας της δεκαετίας του '50 και σαν παράγωγο αυτού οι αισθητικές και ηθικές παραμέτρους της απεικονιζόμενης στο έργο πραγματικότητας.

Ο σκηνοθέτης της παράστασης Γιάννης Βόγλης ξετύλιξε το κουβαράκι του μετακειμένου παραμερίζοντας όχι μόνο την κάθε ρετρό προσέγγιση σαν εμπόδιο στην ευθεία προς την ουσία του έργου, αλλά και αποσπώντας το κείμενο από το χρονικό του περιβάλλον. Αυτό οδήγησε στην αισθητική απογύμνωση της παράστασης αφαιρώντας από το σκηνογράφο Άντη Παρτζίλη και την ενδυματολόγο Ανδρούλα Αντωνιάδου τη δυνατότητα της αναδημιουργίας της χρονικά, κοινωνικά και ιδεολογικά συγκεκριμένης ατμόσφαιρας και επιβάλλοντάς τους αισθητικές ασάφειες. Ξεσηκώνοντας το έργο από την εποχή του και μεταφέροντας το στη δική μας δεκαετία ο σκηνοθέτης χρησιμοποιεί σαν μοχλό λεπτομέρει-

ες όπως κινητό τηλέφωνο, Φώσκολος στην τηλεόραση, σημερινά σουξέ, τραγούδια κ.λπ. Αλλά αυτά τα μέσα δεν είναι επαρκή για τη συγκεκριμενοποίηση του νέου περιβάλλοντος στο οποίο πρέπει να δράσουν στην παράσταση οι παλιοί ήρωες του Ψαθά. Και η μαχητική ηθική του συγγραφέα εκτός των πλαισίων της πραγματικότητας, την οποία είναι προορισμένη να μαστιγώνει, παρουσιάζεται αποδυναμωμένη, μια και δεν έχει τέτοιας ποιότητας λογοτεχνική έκφραση που να λειτουργεί

διαχρονικά.

Η δουλειά που έκανε ο Βόγλης σαν νεοφερμένος «προπονητής» του θιάσου έδωσε οφθαλμοφανή αποτελέσματα. Κατάφερε να ομοιοποιήσει τις μανιέρες, περιορίζοντας, για παράδειγμα, τους κωμικούς αυτοσχεδιασμούς του Σμάραγδου Κλεοβούλου ή εκμεταλλευόμενος σωστά τα κάπως τυποποιημένα εκφραστικά μέσα της Λέτας Πασχούλα. Βρήκε τον κοινό παρονομαστή των διαφορετικών υποκριτικών φωνών του θιάσου για να ακούγονται καθαρές συγχροδίες. Πιστεύω πως δεν εννοούσε να βάλει στόχο μπροστά στους ηθοποιούς να φτιάξουν τα πορτραίτα των ηρώων τους όσο πιο εκφραστικά μπορούσε ο καθένας. Η φόρμουλα της παράστασής που προτείνει ο Βόγλης είναι κοινός χειροπιαστός στόχος - καλός ρυθμός ανάλαφρο παίξιμο, άνετη προσφορά λόγου, επαγγελματική τεχνητή ζωηράδα στη σκηνική δράση. Και η φόρμουλα του δουλεύει.

Προσωπικά προτιμώ πιο ριψοκίνδυνες ρεπερτοριακές επιλογές και πιο φιλόδοξους καλλιτεχνικούς στόχους. Κάποτε αυτά έχουν αξία από μόνα τους παρά την ποιοτική ασάφεια του αποτελέσματος. Αλλά ας μην αρχίσουμε πάλι συμβουλές, ποιος πρέπει να καβαλλικήψει το γάιδαρο.